

בענין הגסה

1. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף לד עמוד א

תניא, אחד מביא את האור, ואחד מביא את העצים, ואחד שופת את הקדרה, ואחד מביא את המים, ואחד נותן בתוכו תבלין, ואחד מגיס - כולן חייבין. והתניא: אחרון חייב וכולן פטורין! - לא קשיא: הא - דאייתי אור מעיקרא, הא - דאייתי אור לבסוף.

2. תלמוד בבלי מסכת שבועות דף יז עמוד ב

אמר רב הונא: זר שהפך בצינורא - חייב מיתה. ה"ד? אי דלא הפך לה לא מיעכלי, פשיטא! ואי דלא הפך בהו נמי מיעכלי, מאי קא עביד? לא צריכא, דאי לא הפך בהו מיעכלי בתרתי שעי, והשתא מיעכלי בחד שעתא, והא קמ"ל, דכל קרובי עבודה - עבודה היא.

3. חידושי הריטב"א מסכת שבועות דף יז עמוד ב

ואיכא דקשיא ליה הא דאמרינן במסכת ע"ז (ל"ח א') הניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא גוי והפך בה מותר, ואוקימנא כגון דמעיקרא הוה בשיל בתרתי שעי והשתא על ידי גוי בשיל בחדא שעה, וקמ"ל דקרובי בישולא לאו בישולא הוא, ולא קשיא דאפילו הוי הא והא דאורייתא אפשר שהחמירה תורה בעבודה, וכל שכן דהכא אמדינן אדינא דאורייתא ודכוותה נמי לענין המבשל בשבת אפשר דהוי חייב, אבל התם בבשולי גוי דרבנן הקילו אפילו בהא

4. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כב עמוד א

הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר, והמסתפק ממנו חייב משום מכבה.

5. תוספות מסכת ביצה דף כב עמוד א

והמסתפק ממנו חייב משום מכבה - אינו ר"ל מפני שממהר כבוי דלא הוי אלא גרם כבוי וגרם כבוי ביום טוב שרי אע"פ שממהר כבוייה ובשבת נמי אינו חייב אלא היינו טעמא הואיל דבאותה שעה שהוא מסתפק ממנה מכבה קצת ומכסה אורו דלא יכול לאנהורי כולי האי כי איכא שמן מועט בנר

6. רא"ש מסכת ביצה פרק ב

הלכך נראה לי טעמא דמסתפק מן הנר משום שממהר כיבוי.

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף יח עמוד ב

צמר ליורה לגזור! - אמר שמואל: ביורה עקורה. - וניחוש שמא מגיס בה! - בעקורה וטוחה. רש"י - מגיס - מהפך בה, ובמבושל הוי בישול. תוספות מסכת שבת דף יח עמוד ב - דילמא מגיס בה - והוי צובע.

8. חידושי הרשב"א מסכת שבת דף יח עמוד ב

ומהא דקאמרינן ביורה עקורה וטוחה משמע דאפילו בעקורה איכא משום מגיס דהגסה בכלי ראשון כבישול, וקשיא לי אם כן האלפס והקדירה שהעבירן מרותחין היאך מוציאין מהן בכף והלא מגיס,

ועוד יש לי לומר דכל דבשיל כמאכל בן דרוסאי ליכא משום מגיס, דהא מגיס משום מבשל הוא דמחייב וכיון שהגיע למאכל בן דרוסאי תו ליכא משום מבשל
קרבן נתנאל אות ל' – שיטת רש"י דאפי' בדבר רותח שייך בישול אחר בישול כשמגיס בה.

9. ספר האיר יוסף אופה סימן כ"ז

י"ל בשיטת הריטב"א שהגסה אינו חייב משום קירוב בישול אלא משום שהוא צרכי בישול דיש חיוב מיוחד משום צרכי המלאכה, וז"ל הרמ' שבת פ"ט המכבס בגדים הרי זה תולדת מלבן וחייב שהסחיטה מצרכי כיבוס כמו שההגסה מצרכי בישול. וכן עי' ל' הרמ' פ"י שהמותח חוט של תפירה בשבת חייב מפני שהוא מצרכי תפירה, והיינו דאף שלא עביד תפירה כלל ורק מותח החוט שלא יהא כוונתו כדי שיוכל לתפור בו חייב משום תופר כיון שדבר זה מצרכי התפירה וה"ה בהגסה וסחיטה דבאמת לא הוי בעיקרן מעשה בישול וכיבוס, אולם כיון שהם מצרכי הבשול וצרכי הכבוס לכך חייב עליהם.

10. דברות משה שבת סימן כ' הערה קכ"ו

הגסה שאני שלרש"י ולהכל בו שהביא הב"י חמורה דעושה בשול אף במבושל כ"צ אף שהעמדה על האש כשהיא מבושלת כ"צ ורותחת אינו עושה בשול. ואולי הסברא שהגסה יותר חמור הוא משום דבתבשיל שנתבשל כ"צ ליכא בישול ביותר חמום, אבל בהגסה יש תועלת במה שע"י ההגסה נעשה שוה כל התבשיל בחמימות ובהטעם וכדומה מה שלא היה זה בלא הגסה.
לפי סברא זו אינו חייב משום הגסה אלא במגיס ממש אבל לא שייך זה בכניסת כף בעלמא להוציא מהקדרה המאכל ואינו מגיס בה דלא משהו בזה התבשיל ודוקא כ' רש"י 'דמהפך בה'

11. תשובת הגר"מ פיינשטיין

הגסה בנתבשל כ"צ כשאנינה על האש ליכא איסור כלל. אבל בעודה על האש איכא איסור מדרבנן דשמט יטעה ויראה לו שיהא מבושלת כ"צ ויבא לחיוב סקילה. אבל לאחר שהוסר מן האש משמע דליכא למיטעי דלכן ליכא אף בהגסה ממש איסור, אבל עכ"פ משמע שמעלה היא להחמיר להגיס ממש אף כשהורידוהו מן האש. אבל להוציא בכף אין להחמיר כלל..

12. הרמ' שבת פרק ג' הי"א

אסור להכניס מגריפה לקדרה בשבת והיא על האש להוציא ממנה בשבת מפני שמגיס בה וזה מצרכי הבישול הוא ונמצא כמבשל בשבת השגת הראב"ד - א"א הפריז על מדותיו שאסר אפי' להוציא מן הקדירה במגריפה

13. כסוי הקדרה – שש"כ פ"א סעיף ל"ה

תבשיל שאינו מבושל כ"צ והוא בקדרה שע"ג האש אסור לכסותו במכסה או בצלחת או בכל דבר אחר, ואפי' אם מסיר את הקדרה מן האש אסור לכסותה, כיון שעם כסוי הקדרה הוא גורם שהתבשיל יוסיף להתבשל. ולכן חמין אשר בהם עצמות של עוף - אם הוסר המכסה מוטב לא לכסות את קדירתם אלא אם הן רכות וראויות לאכילה.

ועיין שש"כ פ"א הע' צ"ד דלפי מש"כ לעיל אף אם התבשיל מבושל כ"צ והוא עומד ע"ג האש מכוסה, ג"כ טוב להחמיר ולא לכסות קדירתו, מכיון שכיסוי הקדירה הוא כמו הגסה דמחמירנן בעודה ע"ג האש אלא יסירנה ויכסנה כשהיא בידו או ע"ג כסא.